СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 131. Джерзі Сити, Н. Дж., четвер, 6-го червня 1940. No. 131. Jersey City, N. J., Thursday, June 6, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ДАЛЬШЕ ЗАДОВЖУВАННЯ КРАЮ

ВАШИНҐТОН. — Конґресовий комітет засобів ухвалив одноголосно, щоб границю задововжування державного скарбу піднести не на три, але на чотири біліони долярів. Дотепер та границя була 45 біліонів долярів. Цю границю осягнено. Та внаслідок великих видатків на зброєння в конґресі уважають за відповідне цю границю піднести. Одобрено також плян президента, щоб піднести всі податки на 10%. Ця справа піде ще до одобрення обох палат конґресу.

КРИТИКА КОМІТЕТУ ВЗАЄМОВІДНОСИН ПРАЦІ.

ВАШИНҐТОН. — У звязку з дослідами над працею комітету взаємовідносин праці, конґресмен Кокс з Джорджії прилюдно закинув згаданому комітетові такі провини: комітет викликував у робітничих рядах незадоволення; при помочи публичних фондів старався вимусити на конґресі певні уступки; він непокоїв певних громадян; він прибирав становище бюрократичного диктатора; він давав працю таким перевертним особам, що своїм наставленням прямували до повалення силою теперішнього устрою; він був сам суддею, сам лавою присяглих і сам виконавцем у важних рішеннях, що дотикали робітників і промислу. В конґресі загальні настрої такі, що правдоподібно таки прийде до зміни закону Ваґнера, на основі якого створено комітети взаємовідносин праці. Серед важніших поправок мабуть устромлять точку, що дозволяє власникові фабрики перевести серед своїх робітників голосування, щоби довідатися, кого вони уважають своїм представником для переговорів і заключування контрактів із працедавцями.

СТЕТІНІЮС ПОКИДАЄ СВОЮ ПРАЦЮ.

НЮ ЙОРК. — Едвард Стетініюс, дотеперішний голова американської корпорації сталі, якого президент Рузвелт недавно назначив як головного координатора в розбудові американських зброєнь, зрезиґнував зо своєї дотеперішної посади, а разом з тим з плати сто тисяч долярів на рік. Тепер він буде служити державі даром, чи, для форми, діставатиме одного доляра на рік.

НАПЛИВ ЗОЛОТА ДО АМЕРИКИ.

НЮ ЙОРК. — Аліянти почали в поспіху висилати до Америки свої запаси золота. В двох лише днях прибуло до Ню Йорку золота на близько 500 міліонів долярів. Те золото аліянти післали кораблями до Канади, а звідтам воно приїздить до Америки поїздами. Причин цеї посилки покищо аліянти не подають.

ФІНЛЯНДІЯ ХОЧЕ ПЛАТИТИ ДОВГИ.

ВАШИНҐТОН. — Фінський представник повідомив американський уряд, що Фінляндія хоче платити Америці свої довжні рати. У звязку з тим сенатор Венденберґ заявив в сенаті, що маючи на увазі знищення Фінляндії і її недавно закінчену війну, Америка буде почуватись ніяково, беручи ці довжні рати. Америка готова зачекати з заплатою тих рат, казав Венденберґ. Та на це Венденреґ дістав пояснення, що Фінляндія сама настоює, щоб Америка таки брала це, що їй належиться.

ЗА ПОМІЧ АЛІЯНТАМ.

НЮ ЙОРК. — Вдова по бувшім державнім мужі, Двайт Морові, а теща летуна Чарлса Линдберґа, зробила публичну заяву, що цілком суперечить з поглядами її зятя. Вона заявилась за те, щоб чимскорше Америка дала аліянтам всяку воєнну поміч, на яку її лиш стати, з виїмком висилки вояків до Европи. Подібну заяву зробив президент Єйль університету, Сеймур. Зновуж мешканці Принстон, Н. Дж. в числі 1,350, підписали петицію і зложили її на руки сенатора Барбура, щоб також дати аліянтам всяку поміч.

ЛОРД ЛОТІЕН ПРО ПОМІЧ АЛІЯНТАМ.

НЮ ЙОРК. — Англійський амбасадор лорд Лотіен виголосив промову до студентів Колюмбійського університету і сказав, що Америка повинна чимскорше дати всяку поміч аліянтам, бо аліянти боряться також за американські інтереси. Гітлер хоче ще того року підбити Англію і дістати в свої руки її фльоту. Після того він певно вдарить на Америку, сказав Лотіен. Він далі сказав, що демократії знайшлись нині в такім скрутнім положенні не тому, що тоталітарні краї дістали на провідників якихось геніїв, тільки тому, що демократії самі занедбали в собі певні моральні вартости.

ПРЕЗИДЕНТ ПЕРЕКОНУЄ МУСОЛІНІЯ.

ВАШИНҐТОН. — Офіційні вашингтонські кола потвердили вістку, що президент Рузвелт комунікується з Мусолінієм і впливає на нього, щоб той не поширяв війни. Але водночас вони заперечують ті вістки, що появились були в пресі, а які кажуть, що Мусоліні за ціну миру зажадав від Франції італійських повітів у полудневій Франції і Тунісу.

ЛІКАРІ ДБАЮТЬ ПРО ЗДОРОВЛЯ

НЮ ЙОРК. — Дві тисячі лікарів, що зійшлися на наради, постановили створити свойого роду лікарську „національну ґвардію", яка має слідкувати за здоровлям десяти міліонів робітників, що отсе візьмуться за розбудову американської зброї і амуниції. Ріжні хемічні складники, що входять у гру при виробі зброї і амуниції, часто шкодять людському здоровлю. Завданням лікарів забезпечити робітників з цього боку, говорили зібрані лікарі.

ЗГИНУЛА ПІД ПОЇЗДОМ ПІДЗЕМНОЇ ЗАЛІЗНИЦІ

На стації підземної залізниці „Незалежної Системи" на Раковей Евеню в Брукліні згинула під колесами поїзду 15-літня школярка Францес Ландічіно. Дівчина зійшла до цеї стації з групою шкільних товаришок. Була це її перша їзда цею залізницею, бо досі вона все їздила надземною залізницею, котру власне тепер скасовано. Коли поїзд підіздив до стації, дівчина впустила торбинку. Вона схилилася щоби підняти її, похоновзнулася й впала між два возі.

ДАВСЯ ВІДМОВИТИ ВІД САМОГУБСТВА

Сальваторе Туоля, 14-літній студент публичної школи ч. 73 в Брукліні, Ню Йорк, вискочив у приявности соток учеників на вікно на третьому поверсі школи, щоби кинутися з нього вниз. Начальник школи став промовляти до хлопця й переконувати його, що він не має слушности, думаючи, що не варто жити. Коли принципал обіцяв хлопцеві, що дозволить йому вернутися до іншої школи, з котрої його перенесено, хлопчина звернув ноги до кляси й покинув думку себегубства.

Він перепросив заряд школи за клопіт, а лікарі вимагали його поготівля забрали його до шпиталю для обсервації.

РУЗВЕЛТ І МУСОЛІНІ

РИМ. — Далі ведеться переписка між през. Рузвелтом і Мусолінієм. І тим виправдують те, що Мусоліні відтягає своє рішення щодо участи Італії в війні. Це може продовжитись, бо виходить, що італійський корабель „Рекс" має за тиждень відплисти до Америки. Значить, що Італія так скоро не виповість війни коли брати такі речі під уваґу, що є одначе дуже небезпечне.

ПРИПИСУЮТЬ РІЖНІ НЕДОМАГАННЯ НЕДОСТАЧІ ВІТАМІНИ „Б"

На зборах Медичного Товариства Стейту Ню Джерзі, що відбувалися в Атлянтик Сіти, Ню Джерзі, виступив д-р Мартин Ґ. Воргавз з Ню Йорку з рефератом про наслідки недостачі вітаміну „Б" для здоровля людини. Він сказав, що ця недостача може викликати 43,046,720 ріжних проявів нездоровля й недуги.

Цю вітаміну стрічається головно в дріжджах, печінці, лупиннi рижу й зародках ярин. Вона складається з кільканата ріжних хемічних чинників.

РОЗКОЛИНА В ЗЕМЛІ

Томас Маловн з Коншогокена, в Пенсилвенії, задумав збудувати собі в одному місці газолінову стацію. Коли вже думав почінати там працю, побачив в землі довгу розколину, що з часом поширилася до 12 стіп. Він покликав поліцію для розслідження причини розколини.

УСУНУЛИ СТАТУЮ ЛЕОПОЛЬДА З ВИСТАВИ

З гостинної кімнати бельгійського павільону на світовій виставі в Ню Йорку забрано мармурову статую короля Леопольда Третього.

Комісар бельгійського павільону думав спершу закрити павільон зовсім, але на припоручення бельгійського уряду на еміґрації відкрив його наново.

КАРДИНАЛ ПО СТОРОНІ ЛЕОПОЛЬДА

БРІСЕЛ. — Бельгійський кардинал мав проголосити пастирського листа, з якого віє прихильністю до бельгійського короля Леопольда, що здав армію німцям. Згаданий король мав теж написати листа до през. Рузвелта, в якому виправдував свій крок і вияснив, що аліянти не дали такої помочі, яку повинні були дати.

КОНЗУЛЬ ГНІВАЄТЬСЯ ЗА СТАТТЮ

Німецький консулят у Бостоні, Месечусетс, вислав до бостонської ґазети „Тревелер" лист, у котрім повідомляє її, що стаття цеї газети проти Гітлера так обурила консулят, що він на будуче не буде їй давати ніяких інформацій.

У згаданій консулем статті говориться про Гітлера як про креатуру, котра веде дикарську війну та котра може бути побіджена лише такими самими нелюдськими способами, яких вона вживає.

Консулят протестує проти статті на тій основі, що, мовляв, Гітлер стоїть на чолі Німеччини, а Америка удержує з Німеччиною правильні зносини.

КАНАДІЙЦІ БУЛИ В ДОРОЗІ ДО НОРВЕҐІЇ

Два баталіони і деякі вишколені відділи першої канадійської дивізії були вибрані, виеквіповані і вже вислані в дорогу з Англії до Норвеґії, коли покинено плян наступу на Трондгейм. Виявив це Дост. Норман Роджерс, міністер національної оборони в парляменті в Оттаві 21 травня.

Два вибрані баталіони були княгині Патриції (легка піхота) і едмонтонський полк. Вони були вже в одним нортовім місті в північній Скотляндії, коли рішено, щоби вертали назад. „Таким робом не було в дійсности жадного канадійського війська в Норвеґії", сказав міністер.

АНҐЛІЯ НІКОЛИ НЕ ПІДДАСТЬСЯ, ЗАЯВИВ ЧОРЧІЛ

ЛОНДОН.— Британський премієр Винстон Чорчіл виголосив в палаті послів пламенну промову, в якій відважно признав, що аліянти потерпіли в Фляндрії невдачу, запевняючи заразом цілий світ, що боротьба буде вестись далі аж до побідного кінця. Чорчіл сказав, що навіть у такому випадку, якби німцям удалось опанувати британським островом, що є неправдоподібне й неможливе, то боротьбу продовжуватиме Британська Імперія, її могутня фльота. Далі він підкреслив, що є певність, що Анґлія видержить принаймні так довго, поки на рятунок „старого світу" не прийде „новий світ", себто Америка, зо своїми величезними засобами. Щодо того, що так станеться нема нині в Анґлії ніякого сумніву.

Американський кореспондент часопису „Ди Ню Йорк Таймс", що передає ту заяву, додає від себе, що вона була гідною людини, що має в собі анґлійську і американську кров. Це останнє відноситься до того, що матірю Чорчіла була американка.

АЛІЯНТСЬКІ ВТРАТИ В ФЛЯНДРІЇ.

ЛОНДОН. — Премієр Чорчіл признав у палаті послів, що анґлійці втратили на полях битви в Фляндрії яких 30,000 жовнірів, а разом з тим і величезні склади воєнних матеріялів, найкращі, які тільки могла виробити британська індустрія. Але це є нічим, казав він, у порівнанню з тим, що вирятувано понад 350,000 жовнірів, і то в таких геройських змаганнях, яких не знає історія.

АЛІЯНТИ МУСЯТЬ БУТИ ЗНИЩЕНІ, КАЖЕ ГІТЛЕР.

БЕРЛІН. — З нагоди побіди в Фляндрії видано два німецькі комунікати: від Гітлера і від військового командування. Стверджено, що битва в Фляндрії є „найбільш руїнною з усіх світових битв". Тим дано до зрозуміння, що вона була ведена зо страшною завзятістю і дикістю і полишила по собі страшну руїну. Далі кажеться, що всякі мирові пропозиції аліянти відкидають, та що тому боротьба мусить іти далі, аж поки аліянти не будуть зовсім знищені.

НІМЦІ ПРО СВОЇ ЗИСКИ І ВТРАТИ.

БЕРЛІН. — Німецьке командування подає, що воно має у своїх руках ціле побереже Каналу Ля Манш вздовж Бельгії, а в Франції аж до устя ріки Соми. Далі каже, що аліянти втратили від початку війни біля 1,200,000 людей, що їм зістрілено 1,412 літаків, 900 звалено на землю протилетунськими гарматами, а 500 знищено на землі при бомбардуванню летунських піль. Далі кажуть німці, що вони знищили 60 торговельних аліянтських кораблів, три субмарини, 24 контрторпедовців і 22 допомогових кораблів. Свої втрати подають німці так: втрачено 10,225 офіцирів і вояків і ні одного корабля.

Та тут не враховано принаймні тих 8,463 жовнірів, що їх „бракує", а з яких певно мало хто живий. Ранених нараховують на 42,523. Далі звертають уваґу на те, що число німецьких втрат у польській кампанії було більше. Тоді подано, що німці втратили 10,572 офіцирів і жовнірів.

ЯК ОБОРОНЯЛИ КАЛЕ?

ЛОНДОН. — Ще прийде час, щоб розповісти про геройську оборону бельгійської пристані Дюнкірк британськими жовнірами. А тепер розповідають чудеса про оборону французької пристані Кале британській залогою, що виносила всього 4,000 жовнірів. Вона була виставлена на постійні німецькі атаки. З усієї залоги вернуло живими до Анґлії всього 40 осіб. Решта вся вигинула в боях. Був приказ держатись до останнього. І приказ зістав виконаний.

ДЮНКІРК — ОДНА ВЕЛИКА РУЇНА.

ПАРИЖ. — Французьке воєнне командування подає, що німці заняли Дюнкірк, але застали там тільки одну велику руїну. Усі запаси живности і ввесь воєнний матеріял знищено. Далі заперечують, щоб там могли німці забрати 40,000 полонених, як це подає німецьке командування.

„КЛЯСИЧНА ТАКТИКА".

ПАРИЖ. — В Франції кажуть, що Італія держиться „клясичної тактики". Жде так довго, поки не стане цілком певним, яка сторона побідить. Тоді вона прилучиться до побідника. Назагал панує переконання, що Італія уже рішилася і стане по стороні Німеччини.

ВІЙНА ЗА „ЖИТТЯ І СВОБОДУ".

РИМ. — „Ляворо Фашіста" пише, що Італія піде до війни, якщо прикаже Мусоліні. Та це буде боротьба за „життя і свободу", за те, щоб Італія дістала Корсику, Мальту, Савою з Ніццою і Туніс в Африці.



АМЕРИКАНСЬКИЙ АМБАСАДОР У ФРАНЦІЇ НА ГРОБІ НЕВІДОМОГО ЖОВНІРА В ПАРИЖІ.

Вилієм Булит (другий з лівого боку). Французький премієр Рейнод останній направо. Світлина, знята в день Декорації Гробів, була переслана радіом до Америки.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc, at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order. За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ДИВАЦТВО ЧИ БОЖЕВІЛЛЯ?

Коли люди розглядають питання приступлення Італії до війни, вони часто упрощують справу до здогаду, що мовляв Мусоліні певно піде до війни, а піде тоді, як він буде вже певний, що Німеччина виграє, щоби потім з Гітлером поділитися воєнною добичею. Відома американська кореспондентка Ана О'Гер МекКармик в одній зо своїх останніх кореспонденцій з Европи до „Ню Йорк Таймсу" подає цілу низку інших чинників, які впливають на Італію чи то за участю в війні, чи проти такої участи.

Передовсім про Італію звичайно говориться так, гейби про все рішав самий Мусоліні. До певного ступня це правда, але лише до певного ступня, бо й самий Мусоліні мусить оглядатися на задні колеса, на публичну опінію. Серед італійського населення є група крикливих паливод, що хотіли би війни по боці Німеччини, але маса італійського народу, на думку пані МекКормик, війни не хоче. По своїй натурі Мусоліні схиляється до першої групи, але його збирає теж охота бути героєм мас, себто до війни не піти.

Зовнішна ситуація Італії теж не зовсім ясна. Передовсім проти війни промовляє бажання Італії задержати приязнь американського уряду. В Італії часто питалися пані МекКормик, чи Америка піде до війни. В Італії знають, що в Америці публична опінія твориться дуже скоро, отже вона може піде до війни за аліянтами зовсім несподівано. Італія не хоче бути на противнім боці від Америки. До того з Америкою тепер іде ще Ватикан.

Очевидно, за війну по боці Німеччини є Німеччина. Коли в світі бояться, що Італія піде до війни, як Гітлер стане вигравати, італійці бояться, що Гітлер зажадає від Мусолінія помочі не тоді, як йому буде йти добре, але тоді, як йому буде йти зле.

Якщо Італія піде до війни, коли Гітлер буде вигравати, то вона зробить це для власної оборони. Говорили італійці пані МекКормик: „Які шанси маємо ми проти Німеччини як переможця, як не воювати, наприклад для задержання своєї позиції на Балканах або для задержання якихось стратегічних позицій на Середземному морю? Це виглядає дивним, а прецінь, як ми побачимо, що Німеччина виграє, нам прийдеться встрягти в війну, щоби не дати Німеччині захопити всього в Европі".

Що все це справді дивачне, пані МекКормик признає. На її думку, воно ще більше, ніж дивне: воно божевільне. Бож прецінь і Польща й Мадярщина й Росія вскакували в війну, щоби скористати з німецьких перемог, щоби попастися й захоронити себе, але ці розрахунки показалися фальшивими: Польща вже перестала існувати, а Мадярщина й Росія опинилися під чоботом Німеччини. Звідки Мусоліні має основу думати, що на випадок німецької вигри йому Гітлер дозволить задержати хочби крихітку панування в Европі?

Іван Гончаренко.

ТОТАЛЬНА ВІЙНА

Еволюція війни викликається поступом зброї та всіх інших матеріяльних засобів, що входять у гру підчас конфлікту. „Зброя визначує спосіб боротьби та її еволюцію. Звідси виникає структура бою, форма маневрів, які його підготовляють та загальний характер операцій, фізіономія всієї війни", пише француз Ж. Колен.

До появи пальної зброї (XV. стол.) поступ боєвих знарядів є повільний. Звичайно винахід сталі (V. стол. до Р. Х.) дозволяє піхоті зробити звинніщими її формації, переходячи від примітивної фаляніги до рухливого легіону та когорт, але піхота всеж залишається важкою та неповоротною. В цей період боєва форма залишається та сама: в той час як піхота задовольняється опором в окопах, кінота завдяки своїй рухливости та швидкости, уможливлює маневрові рухи, які запевняють завжди успіх підчас бою.

Хоч пальна зброя на початку XVI. стол. є в стадії зародку, але гарматні та рушничні стрільна в стані вже пробити панцир. Піхота стає досить потужною, щоб вести атаку враз з артилерією, кінота починає втрачати своє місце лишень згодом. Артилерія зявляється в достатній скількости лише в епоху Фридриха II., зазнаючи пізніш занепаду, але підводиться з нього знову в добу Наполеона.

Початок XIX в. відзначується несподіванками, викликаними знову таки матеріяльними наслідками озброєння. В 1859 р. рушницю так зроблено, що вояк може стріляти лежачи. Війна 1870 р. є свідком появи нової гармати, подібної до сучасної. Перевага вогню яко чинного засобу та неможливість маневрувати в стиснених лавах, є ознакою цеї доби. Трансвальська та Манджурська війни приносять бездимний порох, скорострільну гармату та кулемет.

Світова війна 1914—18 рр. характеризується промисловою потужністю воюючих країн, що сприяє відновленню належного матеріялу. Вдосконалюються кулемети, рушниці-кулемети, важка артилерія. Зявляються зовсім нові роди зброї: повзи, авіяція, ґази. Наступає перевага матеріяльних чинників.

До Наполеона, воєнні операції мали той самий характер. „Не тільки Фабій або Тюрен, а й Цезар, Конде, Фридрих II. ведуть війну тим самим способом: здалека від ворога вони спішать до нього, а коли приближаються... минають дни, тижні, місяці, заки рішаться на бій" (Ж. Колен).

Подібний спосіб війни пояснюється слабим промисловим розвоєм країни, що забезпечував озброєння лиш невеликої скількости вояків. В той час сполуки армії з країною не відогравали великого значіння, бо військо здобувало все потрібне для війни на місці.

Поступ пальної зброї, розвій промисловости відкрили нову еру в тактиці та стратеґії. Потуга вогню змушує військо дробитися на окремі відділи, які то зближаються, то віддалюються, в залежности від потреби. Одночасно економічний поступ дозволяє забезпечити зброю більшу скількість вояків. Битва лучиться щільно з рухом, операцією, маневром. Комунікації, що за часу Фридриха II. не грали ролі, набирають значіння.

Фізіономія Наполеонівської війни переоджується, коли Прусія в 1870 році звертається до нового чинника: залізниць, що вможливлюють мобілізацію, скупчення та забезпечення величезної людської маси. Залізниці викликають інтенсивність обміну товарів та скупчення промисловости в певних осередках країни. Не тільки масу людей можна кинути в першу боєву лінію, можна їх також забезпечити боєвим матеріялом так, що найголовнішим чинником війни в XX. стол. став економічний чинник. Від нині ворожі сили займають безперервну лінію мовби зливаючись; від нині не можна уникнути бою та обопільної дестркуції, від нині не можна відрізати ворожі сили, не відрізуючи їх від тих джерел, звідки вони черпають озброєння та поживу. Поняття озброєних сил поширюється й на фабрики, магазини, житлові осередки. Комунікації, що в час Наполеона або Мольтке мали лише воєнне значіння, набирають вітальної таги. Треба атакувати або боронити не тільки операційні лінії, але й всю національну територію. Сучасна війна продовжується до останнього вичерпання всіх національних сил. Живемо в добі тотальної війни.

Світова війна була лиш прелюдією тотальної війни, що стає відтепер не тільки справою військових сил, але й всіх духових зусиль нації, цілю якої є зруйнувати не тільки збройні сили ворога та його бойові засоби, але й всі економічні джерела. Розвій авіяції, що своїми бомбами в стані діткнути в далекому запіллю головніші стратеґічні вузли, припинити на короткий час мобілізацію всіх потрібних середників перервати комунікації, зруйнувати фабрики серед та викликати паніку серед населення; поступ радія, що в стані розповсюджувати ще більше сутноту тотальної війни.

Свій удар скермовує ворог при допомозі бомб та пропаґанди не лиш проти армії свого супротивника, його військових орґанізацій, але й проти волі та моральної сили всього населення. Суходольний фронт не прикриває більше запілля, яке його забезпечує боєвими речовинами, упадок одного викликає деструкцію другого. Уперше воєнна штука розпоряджає зброєю, яка впливає на далеке запілля ворога. „Так, що театр війни покривається в найдокладнішому сенсі слова з всею територією. Не тільки армія, але й нарід є дітнені безпосередньою воєнною акцією, а посередно — голодом, бльокадою та пропаґандою, як вчить історія обложених фортець, що їх можуть змусити піддатися страхіття війни та голод. Тотальна війна відбувається не тільки проти війська, але безпосередньо й проти народу. Ось ясна й невмолима дійсність". Так пише німецький ґенерал Людендорф. Вона є з інтегральною завдяки розлеглости фронтів на три напрямки (земля, вода, повітря) та використання всіх національних джерел. Суходольні та повітряні операції сплітаються в загальний плян руїнації, вони мають на увазі не тільки розбити озброєні сили противника, але й зруйнувати добробут населення. Від нині війна відбувається не тільки на топографічній карті, а й на економічно-політичній.

Тотальна війна вимагає від народу найпотужнішого прояву всіх його матеріяльних та духових сил, бо ці сили скермовуються від нині не тільки проти ворожого війська, але й проти всеї нації.

Подібно тому як війна змінялась у своїй істоті під впливом динамічно-технічних чинників, повинні наступити зміни і на полі політики. „Щоб довести до максимуму динамізм народу в тотальній війні, політика повинна відповідати цьому динамізмові: вона повинна взяти під увагу всі потреби нації з усіх ділянок її життя з духової ділянки не менше за інші. Подібно тому, як війна є вищим зусиллям народу, щоб забезпечити його існування, тотальна політика повинна вже за мирного часу підготовити цю боротьбу. Для цеї боротьби тотальна політика повинна підготовити такий ґрунт, щоб підчас воєнної драми не можна було його пересунути, діткнути, а особливо цілком зруйнувати" (ґенерал Людендорф). Ось чому політика повинна вжити всіх засобів для підготовки народу до війни.

„Колись у буржуазну епоху війна була лишень антрактом, звичайним випадком. Сьогодні війна, яку людина старалась знищити, еманципувалася: стала формою існування, що має ті самі права, що й мир. Народився новий світ, для якого війна є засадою, правилом та мірилом всіх річей, де вояк творить закон та панує над усім. Суспільне життя, оперте колись на мирі, спирається нині на війну. Вся людська активність в мирний час варта, лиш оскільки є підготовкою до війни... Людина не повинна, і не може думати про щось інше. Думка тотальної війни стала її єдиною пристрастю, єдиною втіхою, її порком, її спортом".

Щоб тотальна війна не привела нарід до поразки, треба викресати з душі має єдність, створену не при допомозі грубої, механічної сили, зпід нагая, лиш єдність містично національну, якаб була постійною, не зважаючи на всю змінливу фортуну війни, єдність, якаб здатною була викресати з народньої душі впродовж місяців та років максимум зусиль. Для цього треба, щоб нарід був свідомий небезпеки, яка йому загрожує, щоб його не зломили сумніви, які зростають „якщо війна затягається. „Тотальна війна є невмолима. Вона вимагає від кожного чоловіка та жінки максимального зусилля; вона скермовується не тільки проти чоловіка, а й проти жінки, що бачить своїх дітей у нещасті, а свого чоловіка в небезпеці". Ця містична єдність мусить існувати не тільки на духовому фронті, а й на технічно-економічному.

Хоч техніка відограє чільне місце в нашій цивілізації, проте людина залишається її головним рушієм. „Вона (людина) пересовувана інертним матеріялом, наближує цей інертний матеріял до ворога". Вона повинна подбати не тільки про вишколення війська, але й про технічне його заосмотрення. Вже в мирний час вона повинна дати в руки воєнного проводу всі технічні засоби, необхідні для перемоги. Підготовлення та виріб воєнного матеріялу вимагають часу: це й є одна з хиб технічного озброєння. Важко пересічній людині собі уявити, яку величезну скількість воєнного матеріялу споживає військо підчас війни. „Число, вишколення та заосмотрення є зовнішним проявом озброєної сили; справжню силу їй надають її духово-моральна вартість".

Не вистарчає підготовити військо до війни, треба ще його заосмотрити в потрібний бойовий матеріял, звернути увагу на економічну підготовку. Виключно військовий вишкіл викликає оману сили, яка в дійсности не існує; він в стані штовхнути нарід до політичного акту, мета якого є лише поверхово пропорційна до потуги, яку посідає нарід. Світова війна підкреслила споріднення економічних та військових сил. Оборонна та офензивна здібність держави міряється нині змінним відношенням таких чинників: озброєних сил, фінансів, сировців, механічної енерґії, проми-чих рук, тощо. Військова потуга країни це не тільки ґеній вождя, вишколення військ — це й економічна потуга, яку називає дехто воєнним потенціялом. Військову орґанізацію країни не можна собі уявляти як абстракцію поза її економічною системою, бо „матеріял сучасної або майбутньої боротьби, матеріял спільний цивільному населенню а показує не тільки крива існуючих складів та ефективів, але й потуга великої металюрґічної, механічної та хемічної промисловости, здатної постачати найдосконаліший матеріял у найкортший час". Так пише французький полковник А. Бернард. Економічна потуга залежить головно від „стратеґічних" багатств країни: сирівців, фінансів, джерел відживлення, потенціялу металюрґічної, хемічної та механічної промисловости.

Ось чому економічна підготовка тотальної війни має в собі три фази: а) так звана оборонна підготовка, яка закінчується в момент, коли починається боротьба, б) економічна мобілізація, або перетворення мирної економіки в воєнну економіку, яка вимагає великих заходів орґанічного та технічного порядку, в) воєнна економіка, щоб булаб здатною маневрувати та пристособлятися до нових умов. Вже в мирний час треба подумати про: 1) урегулювання споживання тих продуктів, що займають чільне місце підчас війни як напр.: бензини, міді, бавовни, сірчаного квасу, тощо, 2) розташування економічних районів, що працюють на народню оборону в далеких від кордонів кутах та орґанізацію економії, сирівців, 3) налагодження комунікаційних ліній в такий спосіб, щоб воєнний провід підчас війни мав можливість перекидати швидко з одного кута в другий необхідні бойові частини, 4) накопичення найнеобхідніших продуктів для війни в місцевостях, що найкраще забезпечують їх від ворожого нападу, 5) контролю грошевих засобів необхідних для ввозу стратеґічних рівовин.

В наші часи — війна, це не справа лиш уряду чи ґенерального штабу. Це справа цілої нації.

З КАНАДИ

Посол Юрко Войтків зрезиґнував.

Дня 20. травня цілком несподівано зрезиґнував у Канаді з посольського мандату до албертійської леґіслятури, з округи Веґревил, посол Юрко Войтків, що ще навіть не складав посольської присяги.

Посол Войтків не порадився навіть своїх виборців, чи годяться, щоб він резиґнував. Свою резиґнацію вніс тільки на те, щоб зробити місце міністрові сраву з провінції Солон Лов, що при загальних виборах провалився в своїм власнім окрузі в південній Алберті й був би приневолений резиґнувати з міністерського кабінету, якби не постарався про посольський мандат. Доповняючі вибори в тім окрузі назначено на 20. червня, б. р., а день номінації на 10. червня. Веґревильська виборча округа до леґіслятури є майже чисто українська, бо живе в ній 80 відсотків українців. Одначе її буде тепер репрезентувати анґлієць. Ніхто не схоче кандидувати проти Солона Лов тому, що він міністер і анґлієць, та що тепер воєнний час і можуть комусь закинути сепаратистичні тенденції. Навіть перепавший контркандидат б. посла Войткова д-р Якиміщак заявив, що тепер кандидувати не буде, хоч мав би найкращі вигляди на вибір. Робить він це, як кажуть, „страха ради юдейська".

Тратять надію на Західню Україну і Білорусь.

З Монтреалу доносять до українських часописів, що там говорили в останнім часі на мітинґах визначні поляки про майбутню Польщу, але ні один з них не згадав ні словечком про Західню Україну і Білорусь. Недавно говорив там також перед французьким товариством „Поступу науки" д-р Жиґмонт Новаковскі, журналіст і член польського уряду в Анжере, у Франції. Згаданий бесідник підкреслював у своїй бесіді перед французькою публикою, що в Европі не буде так довго спокою, поки Польща не буде знова відбудована. Говорив також, що окупація Польщі німцями є лиш тимчасова, що німці відчувають, що їм горить у Польщі земля під ногами, та що звідтам „будуть мусіти втікати. На велике здивування не згадав одначе ні словом про Західню Україну і Білорусь, які перед несповна роком були під польською окупацією, подібно як тепер Німеччина окупує польські етноґрафічні землі.

З того поведення Новаковського в Монтреалі, а ґен. Й. Ґалера в Торонті, догадуються, що вже й польські лідери не дуже вірять, щоб згадані землі могли знову дістатись Польщі.

Микола Голубець.

ЖОВТІ ВОДИ

Історичний роман.

(63)

— З невільниками ворогували, з вільними може й заприятелюєте.

— Спільних матимем ворогів?

— Спільних, поки їх не переможемо.

— А потім?

— Потім заживем і з ними, як сусіди.

— А чи не післав вас король його милість, щоб нас перехитрити?

— Король його милість скорше з вами воював би, як би мав зговорюватися.

— Упоминків не посилає, хоч послів наших приняв.

— І не пришле. Хіба що ваша ханська милість йому в його замірах допоможете.

— А які це заміри є його королівської милости.

— Абсолютум домініюм у Польщі запровадити.

— Від того Польща стала б міцна й страшна, а нам така Польща непотрібна.

— Нам цеї справи не доручували.

— Чим же ви запевните мене, що письмо пана Хмельницького й слова ваші щирі?

— Присягаю, а коли ваша ханська милість забажає, то й закладниками.

— Маєте їх з собою?

— Коли ваша милість зволить ласкаво відповісти на лист пана Хмельницького й перші приказі видати, наспіє сюди син пана Хмельницького, Тиміш.

— Коли так, то перейдіть у другу кімнату відпочити, а листа прочитаю й зо своїми людьми пораджуся.

Посли поклонилися до землі й чолом ханської одежі діткнувшись, вийшли. Хан ні листа не читав, ні людей своїх не радився. Лист був це перед доручненням прочитаний, рішення було готове перед послуханням. Але двірська церемонія тої години вимагала, не давати відповіди без надуми й без розважання. Щойно по добрій хвилині покликали послів з поворотом. Хан стояв на підвищенні в окруженні своїх мурз та урядовців. Коли посли підійшли й поклонилися до землі, приступили до них ханські надвірники й на кожного закинули по шовковому плащі. Знак, що козацькі гостинці й посольство були прихильно приняті.

Всеж таки не зразу проголосив хан своє рішення.

— Козаки, — почав він до зібраних мурз і достойників. — просять у нас допомоги проти своїх ворогів. Готові кожної хвилини битися й вмирати під прапором Пророка, ми не від того, щоб замиритися й задружити з запорізьким лицарством. Та, минуле пригадуючи, не маємо певности, чи в козацькому посольстві не притаївся часом підступ польського короля. Не від сьогодні мріє він про розправу з півмісяцем, не від сьогодні пактує зусіми ворогами падишаха. Два вже роки ждуть гасла козацькі чайки й байдаки, щоб рушити на Чорне море й заатакувати фльоту його цісарської величности. А що, як король, іншого виходу не маючи, підіслав до нас козаків, аби вони в поле орду виманивши, кинулися на неї разом з приготованим польським військом?

— Даремне ти лякаєшся підступу, світлий хане! — відповів провідник козацького посольства. — Запорізьке Військо його королівської милости, що досі по лицарськи билося з ордою, по лицарськи теж раде з нею замиритися. Куди тяжче для нас шляхетське ярмо, як спілка воєнна з вами й примушені вибирати, ми без вагання вибрали дружбу з вами.

— Як же це так, що ви, з ворогами короля пактуючи... „Запорізьким Військом його королівської милости" себе титулуєте? — не без дивування замітив хан.

— Так воно є ваша ханська милосте, що ми, з шляхетського ярма визволити себе рішивши, з королем його милістю, як і з його цісарською величністю падишахом у мирі й злагоді жити бажаємо.

(Дальше буде).

З ДНЯ

СУЧАСНІ ДОН КІХОТИ.

Дехто далі думає, що теперішня війна ведеться не за особисті інтереси поодиноких народів, тільки виключно за якісь всесвітні, гуманні ідеї і що в тій війні по одній боці фігурують всі шляхотні течії, які можнаб підтягнути під збірну назву демократії, а по другім боці всі чортівські сили, які можна підтягнути під назви фашизму, націзму, диктатури, тоталізму, деспотизму. Головно тут, в Америці, трапляються такі люди. Їх можна знайти і серед нашої суспільности.

Коли йде про Европу, то ні Англія, ні Франція не ділить теперішніх воюючих держав на „демократичні" і „фашистівські". Про це отверто заявив бувший англійський міністер Чеймберлин, а також міністер Галіфекс. Крім того своєю політичною акцією аліянти дали не раз, а сотки доказів, що хотіли увійти в союз з Совєтами чи з Італією. Не внутрішні суспільні устрої тих держав стояли на перешкоді задуманих союзів, тільки їхні себелюбні інтереси.

СТАНОВИЩЕ „Н. Й. ТАЙМСУ".

Один із найвпливовіших американських часописів, „Н. Й. Таймс", сповидно також заступає думку, начебто аліянти боролись не за свої національні інтереси, тільки за якісь вищі ідеї, зокрема за свободу, демократію. Деколи той часопис пише редакційні статті, в яких отверто заступає цей погляд. Та іншим разом він пише статті, які доказують що інше. Ось його редакційна стаття з 17 травня ц. р., на тему — „Де лежать інтереси Італії":

„Можливо для Мусолінія вже запізно слухати розважного голосу", пише він. „Президент Рузвелт і Папа нераз розважно апелювали, аби повздержати Італію від шалености вступлення в цю війну. Одинокою відповідю Риму були заповідування, що апель президента лишиться з малим, або й ніяким вислідом. В европейських столицях уважається вже за певне, що Італія знаходиться на крайочку війни".

ЗАКЛИНАННЯ МУСОЛІНІЯ.

„Як довго тліє вогник розсудку серед італійських провідників", пишеться далі в тій статті, „ми, в Америці, будемо апелювати до нього, хочби як безуспішними видавались наші апелі. Слава минувшини Італії, висилка міліонів її дітей до Америки, скріпляє ще більше наше бажання, аби Італія не поповнила цього страшного блуду і незмитого злочину. Погорда, почувана тепер до Німеччини в цім краю уділиться також Італії, коли Мусоліні вибере тепер ролю супа, замісць ролі державного мужа. Італія втратить далеко більше, ніж міліони грошевих посилок, висиланих звідсіля італійськими американцями щороку; далеко більше, ніж популярну торговлю з Америкою і решною світу. Вона втратить решту її доброго імени в усіх вільних краях".

ГНІЗДО ФАШИЗМУ.

Всім добре відомо, що Італія це гніздо фашизму. Всі також добре знають, що Мусоліні це перший ватажок фашистівської ідеї. Він перший створив цей рух і перший знайшов для нього зненавиджену в демократичних краях назву. Коли „Н. Й. Таймс" справді ділить світ на два ідеологічні табори, він повинен би до табору фашистів, диктатур і деспотизму обовязково зачислити і Мусолінія та цілу Італію. На рівні з усіма іншими фашизмами та деспотизмами Італія і Мусоліні вже тепер повинні бути позбавлені всякого доброго імени і слави, а не щойно тоді, коли Італія піде до війни по боці Німеччини. Тимчасом „Таймс" покищо погрожує Мусолінієві, але не відбирає йому доброго імени державного мужа. Також не відбирає Італії покищо доброї слави зберігача великого культурного спадку.

Хіба вже ця одна редакційна стаття не зраджує лицемірности „Таймсу" і наївности тих, що його поділ світу на ідеологічні табори беруть серіозно? А таких стать, що так яскраво суперечать зо собою, в „Таймсі" можна знайти більше.

ТОТАЛІЗМ В АНГЛІЇ.

В тім поділі світу на два табори в останніх тижнях зайшов ще один випадок, що до решти компромітує цілий цей поділ: в Англії запроваджено на час війни тотальний устрій. Ніхто навіть не перечить, що це цілковитий, тотальний, диктаторський устрій. Оправдують його лиш тим, що це на час війни. Хай і так. Але це є з другого боку доказом, що тотальний устрій на час війни дуже вигідний. Це далі доказує, що бодай на час війни не можна ділити світу на два табори, на тотально-диктаторський і демократичний, бо всі ті держави перемішані цілковито до собою.

Щераз повторюємо: це не оборона Німеччини ні не осуд аліянтів, тільки охорона нашого широкого загалу від всякої односторонної пропаганди, якій так безкритично піддаються деякі наші навіть провідні одиниці.



ГАРІЄТ ВАЙСМЕН ЕЛИОТ, одинока жінка в оборонній раді, встановленій президентом Рузвелтом. Вона є професорком політичних наук в Нортх-Каролайнськім Університеті.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Д. С., Мікіспорт, Па. — Повідомлення про вибір делегатів прийшло по Конгресі. Імена подані в загальнім списку.

Л. Б., Гемтремк, Міш. — Не можна публично переводити збірки накнижку, що має бути видана, коли не бачимо зібраного матеріялу. Інакше можна поступити тільки з особами, що є вже відомі з того роду праці. Як самі бачите, згадана людина дуже рожево глядить на Америку, коли подає, що така книжка розійшласяб в Америці й Канаді „в бодай 10,000 примірниках". Про допомогу біженцям у Румунії, це вже інша справа. Але тут треба поступати по громадянськи. Тому напишіть цій особі, щоб подала адресу допомогового комітету в Румунії, а ще краще булоб, колиб такий комітет сам віднісся до американського громадянства і подав, які є потреби. Не можна лучити особистої справи з громадською. Одна річ допомогти особі, що треба робити знакомим і приятелям, а друга — це допомога загалові.

КІПЛІНҐ — ПОЕТ АНГЛІЙСЬКОГО ІМПЕРІЯЛІЗМУ

Появився в Парижі на книгарному ринку новий твір французького письменника Леона Лемоньє, п. н. „Кіплінґ — співець Британської Імперії". Автор його, відомий у Франції як один із найкращих знавців англійської літератури, визначився досі особливо творами про життя й письменницьку творчість таких славних велитнів світової літератури, як Оскар Уальд, Дікенс, Франсіс Дрейк, чи Едгар По.

По довгих роках праці над збиранням біографічного матеріялу про Кіплінґа та навіть найменших даних про його вдачу, характер та творчість, Леон Лемоньє не чекав кінця війни, щоб видати свою капітальну працю, немов недвозначно підкреслюючи, цим, в теперішних обставинах, літературно-духову єдність Франції й Англії, що від довгих уже років, у модерній цивілізації, намагаються йти одним, рівним кроком. Тому ж поява „Кіплінґа" під цю пору має для французьких і англійських читачів більше, ніж тільки саме літературне значення й вагу.

**

В історії світової літератури мало хто з письменників тішиться сьогодні такою славою, як Редіярд Кіплінґ. Алеж від часів старого Гомера й немає більшого й геніяльнішого оповідача, що своєю інспірацією дорівняв би й талантові Кіплінґа, і його геніяльності в простій передачі оповідання. Цим і виправдується його світовий розголос і підбій світу. Бути письменником — це річ тепер звичайна; бути добрим письменником — річ, щоправда, рідша, але яка не диво; але бути геніяльним письменником — це тайна, і велика тайна, що її має не кожний. Редіярд Кіплінґ належить до тих, що цю тайну мав у душі й крові. А нею в нього — це його дар симпатії, яким він у цілій своїй творчості вміє захопити й найбільш вибагливого читача. Це дар глибокої людяности й братерства, дар, що з усіх тих, до яких він звертається, робить заразже його приятеля й друга, приятеля, який аж до кінця його оповідання буде надзвичайно захоплений слухачем його простої й щирої сповіді. Кіплінґ — людяний і людський — цілковито, зовсім. І це якраз тайна його геніяльности. Він утотожнюється завжди так знаменито з кожним своїм героєм, так близько завжди йде з ним у його щоденному житті, внутрішньому й зовнішньому, змальовуючи хочби найдрібніші події й явища, що цим відриває нас із нашого світа — без найменшого спротиву з нашого боку, і кидає у світ своїх героїв, долею й недолею яких ми турбуємося, болієм, живемо. Через те то Кіплінґ останеться назавжди універсальним письменником, який, як ніхто до його часу, не умів так, як він, дати людям стільки прекрасних нагод утечі від одного світа — свого — до світа уроєного, але водночас так дуже правдивого й життєвого.

Але в Кіплінґові, великому поетові, є ще й другий Кіплінґ — англійський патріот й імперіяліст. Вся його поетична інспірація — чиж не була, хіба, виключно інспірацією захопленого й палкого співця англійської могутности та імперіялізму?! Чиж не була вона виключно на службі оспівування свого краю, його кольоніяльних здобутків і подвигів та того завершення імперіялістичного гону Англії, через який змогутніла й зміцніла вона впродовж цілого девятнадцятого століття й на початку двацятого?! Чиж ціла інспірація й творчість Кіплінґа не була виключно іспірацією й творчістю поета-співця, який, трублячи в золотий ріг, загріває міліонові маси, закликає їх до зброї, до бою, смерти навіть, коли йде про добро власної батьківщини?! Чиж його пісня не є піснею-закликом, наказом, піснею, що загріває серця, підтримує жертви, обдаровує лавровими вінками?! Ось під яким кутом ставить Кіплінґа Леон Лемоньє, студіюючи його в свому творі. Крім чоловіка й поета — патріот, великий англійський патріот, що для добра й могутности своєї батьківщини віддав усе, що тільки мав: свою творчість, своє надхнення, цілого себе!

**

Редіярд Кіплінґ народився в Бомбаю (Індії), 30. грудня 1865. року. Батько його, Джон Кіплінґ, був малярем і водночас письменником (пізніше консерватором лягорського музею). Перші роки свого дитинства переводить Редіярд в товаристві індійських слуг, що працювали в домі його батька та що вколисували його безсонні ночі чудовими байками й переказами про Рамаяну й Магабгарату. В шестім році життя, батько відсилає його до опіки старої тітки до Англії, щоб молодий хлопець запізнався із англійським життям. Пять років перебування хлопця в старої, тупо-пуританської тітки лишилися поганими споминами в житті Кіплінґа. Зміна клімату, звичаїв і обичаїв, а навіть краєвидів і фольклору, та безнастанні „повчання" опікунки відбилися глибоко на вражливій душі хлопця, який зо своїми думками й мріями про Індії, їх легенди й казки ховався в самоту або шукав розради в дядька, повного життєрадісної вдачі, пана Б. Джонса. В 1878. році вступає до каледжу, де починає віддихати свіжішим повітрям. Річ ясна, що вже змалку, через своє виховання під стріхою батька-поета, його завжди тягнуло до поезії. Тому не дивниця, що в каледжі починає пробувати свого пера, навіть із деяким успіхом. Бачучи його покликання, йому поручають внедовзі ведення каледжського часопису, до чого він забирається з повним запалом молодої душі, знаходячи по-раз перший прекрасну нагоду виявити себе вже в першому вірші „Жий, імператорко!", виявити себе та ту тенденцію, яка пізніше принесла йому блискучий титул співця Британської Імперії.

В 17. році життя Кіплінґ вертається в Індії, щоб у Лягорі стати редактором „Цивільної й військової Газети". В цьому часописі, як і пізніше в „Аллягабатському піонірові", він відбуває твердий, але необхідний, стаж журналіста, у всіх галузях: репортажові й поемах, оповіданнях і рубриці дрібних новинок та інших журналістичних жанрах, які вимагають від кожного початкуючого не тільки професіональної рутини, але й щобільше — почуття дійсности. Це почуття дійсности він набуде завзятою й витривалою працею, щоб набувши його, не випустити вже ніколи із рук, а навпаки — послуговатися ним у цілій пізнішій літературній творчості.

Серед цієї журналістичної гарячки, в Кіплінґові зроджується поволі й письменницька особовість. Найбільше притягає його новеля, до якої пхає його якась внутрішня, непереможна сила. Одначе перші його спроби з „Простими оповіданнями горбків", що їх він друкує в Лягорі, не увінчуються великим успіхом: в Англії вони знаходять тільки одного читача... дядька Б. Джонса. Та не дивлячися на першу невдачу, Кіплінґ продовжує. Повернувши до Англії, він дебютує в „Мак Міліян Магазині" та в „Сен-Джеймс Газеті", де в своїх поемах, із імперіялістичним почуттям, відразу звертає на себе увагу. Це був час гарячої боротьби між Дізраелієм і Ґледстоном. Кіплінґ бере живу участь у цій боротьбі, закидаючи Ґледстонові його слабощі й нездарність таксамо в провадженні кольоніяльної політики, як і в ірляндському питанні. Його поема „Під суд!", видрукована 8. березня 1890 року в „Обзерваторі" робить його імя славним впродовж одного дня. Починаючи з цього часу, Кіплінґ стає офіціяльним полемістом консервативної партії, не занедбуючи при тому й чисто літературної роботи. В наступному році видає свій твір „Світло, що гасне", який здобуває захоплення всієї англійської маси.

„Англійський імперіялізм поступив надзвичайно вперід, відколи Дізраелі вкоронував Вікторію імператорою Індії, — пише Леон Лемоньє. Виборчі успіхи консерватистів вказували наглядно, що англійська публика готова була завжди оплескувати чоловіка, який був би сторонником енергійних метод та який посвятив би себе справі великої Англії. Поеми Кіплінґа зробили його славним в очах широкої маси, бо в них він висловив, у мові щирій і сильній, почування людей простих і без культури, але які водночас були віддані величности Англії й Імперії.

Віддаючи себе на службу Англії й Імперії, Кіплінґ постановляє обїхати всі частини британської імперії, щоб пізнати всі закутки англійської кольоніяльної сили. В тій цілі він вибирається до Австралії, Нової Зеляндії, а трохи згодом, через Злучені Держави, до Канади. Повернувши по цій подорожі до Англії, щоб одружитися, він вибирається вдруге (цим разом із своєю молодою дружиною) до Канади, а відтак до Ванкуверу й Йокогами. Всюди він розмовляє з усіми, розпитує всіх: простих поліцаїв, британських урядовців, корабельну прислугу, моряків і простих вояків, згуртовуючи на кожному кроці потрібні йому відомости про правдиве життя тубильців, про характерні риси звичаїв і обичаїв — коротко, про ті всі типічні подробиці, з яких складається цілість народу. А це все записує він і нотує, щоб використати пізніше з них навіть найменшу річ.

Це частина життя Кіплінґа, в якій він якнайбільше творчий і плідний. З цього часу й походять його „Книжки джунглі", „Найкраща історія світа" та „Відважні капітани".

По його поворотї в Англію, його країна переживає тяжкі години в Трансвалії. Як добрий англієць і гарячий патріот, він не гае дармо часу, а негайно їде до Капу, де вже саме його імя й присутність гальванізує тисячі англійських вояків, що стоять на сторожі британської імперії. Ставши одним з найславніших і найбільш репрезентативних людей англійської імперії, він удається особисто скрізь, де знаходиться така дуже дорога йому Англія. А Англія для нього завжди там, де хочби один англійський вояк-горожанин. Тому, щоб служити Англії, він у першу чергу хоче служити англійським воякам; в тій цілі бере в південній Африці заряд військового часопису, щоб своїм пером заохочувати, закликувати, завзивати до витривалости — до перемоги. В цьому часі й пише свого безсмертного „Кіма", а за ним „Так собі історійки". Повернувши, по війні, до Англії, він стається символом англійської перемоги й англійської могутности. Його вітають всі щиро і з захопленням. Імя його, як письменника, блискавично розходиться по всіх країнах, де читають і перекладають його поеми й оповідання. В 1907. році, як завершення своєї літературної карієри, отримує нагороду Нобля.

Аж до кінця свого життя, Кіплінґ відіграватиме визначну ролю в призначенних британської імперії. В домі є його посвята підчас світової війни, в якій він тратить свого сина. Одначе, під оглядом чистої літератури, його карієра вже закінчена. Хоч, щоправда, він ще буде писати впродовж цілого чверть століття, то не дасть уже ні другої „Книжки джунглі", ані „Мандалейської дороги". Вмирає в 71. році життя, 18. січня 1936. року. Вдячні англійці поховали його в Вестмінстері, в кутку, призначенім для великих Поетів (із великою буквою „П"). На гробниці — два слова: Редіярд Кіплінґ. Але кожний англієць знає, що ці два слова означають щось більше: Англійську потугу — імперію! — („Українське Слово", Париж).

П. С-н.

ЧОМУ ЛЮТИЙ І БЕРЕЗЕНЬ БАГАТІ НА ЗДІБНІ ДІТИ

Вже багато дослідників звернуло увагу на те, що найбільше дуже талановитих людей вродилося в місяцях лютім та березні. З цим годиться й американський лікар д-р Нетан В. Шок. Однак і цей лікар не подає вияснення, чому таке стається, що найбільше здібних дітей родиться в лютім та січні. А пояснення на це може бути дуже звичайне: по жнивах, в осени та в зимі й жінки найліпше заготовані та мають багато життєвої сили, то і діти в їх лоні добре розвиваються.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПІД ВРАЖІННЯМ КОНЦЕРТУ В ВАШИНГТОНІ.

По довгих літах перерви мені знову довелось співати на концерті під проводом проф. Олександра Кошиця. Було це в Вашингтоні дня 24. травня, на концерті, влаштованім з нагоди Конгресу Американських Українців.

Було мені приємно, як давній співачці Капелі Кошиця, побачити кругом себе інших, головно самих молодих співаків, що вже здобули собі славу під батутою проф. Кошиця. Були це в першу чергу солісти зо „Сімки Злучених Українських Хорів", що виступили разом зо своїми диригентами і вчителями.

Хто співав під рукою проф. Кошиця, той знає, як це трудно. Але й знає, яка це й насолода. Залізна дисципліна робить чоловіка майже машиною. Мистецьке виконання підносить дух догори, а кожний співак відчуває, що теряє свою індивідуальність і стає ніби струною інструменту, на якому грає проф. Кошиць. Невиразний для чужого ока рух руки професора, чи навіть тільки одного пальця, примушує цілий хор в одну мить стихнути, хочби це сталося при найсильнішому „форте", або розвинути „пініссімо" в сильний і повний звук.

Або пригляньмося пробам співу. Тут цікаво спостерігати, як професор творить пісню, як пояснює кожну рисочку музики, кожне слово й цілий зміст пісні. І пісня оживає... Зо звуків твориться у слухача живий образ-пісня. Проби проф. Кошиця це лекції хорової музики. Це лекції на тему української пісні. Це й лекції диригентури.

Як випав спів на концерті в Вашингтоні, про це вже написали самі американці. Від себе зазначу, що наприклад така пісня, як „Ой, рано кури запіли", яку ми співали в Капелі, випала цим разом досконаліше. А вже найбільше хвилювала душу пісня „Уже літ за двісті". Це справжня симфонія! Та верхом мистецтва — це таки були пісні, виконані чоловічим хором. Такої краси і глибини звука рідко коли можна почути. При тому мені пригадався хор студентів Київського Університету, яким колись диригував улюбленець молоді й публики — тоді молодий Олександер Кошиць. Хор у Вашингтоні нагадав мені мимоволі ті давні часи.

Як хор співав „кресчендо" в Хорі Бранців (Лисенка), то здавалося, що море заливає галю... А пісні про Ничая і Залізняка! Здавалось, що ось-то наближаються то відходять живі козаки...

З дива не можна вийти, що зробив проф. Кошиць з пісні „Ой, у лузі червона калина похилилася". Ту бідненьку, хоч гаку щиру, мельодію проф. Кошиць прибрав у такі краски, додав їй стільки ніжности, а заразом і сили, що іноді хотілось плакати, слухаючи її.

Концерт був такий, що його обовязково вартувалоб повторити в Ню Йорку, в величавій залі. І булаб велика шкода, якби це не сталося. Також треба обовязково подбати, щоб пісні були зарекордовані. І треба вірити, що американські українці знайдуть способи, щоб сталося як одно, так і друге.

Лідія Ординська.

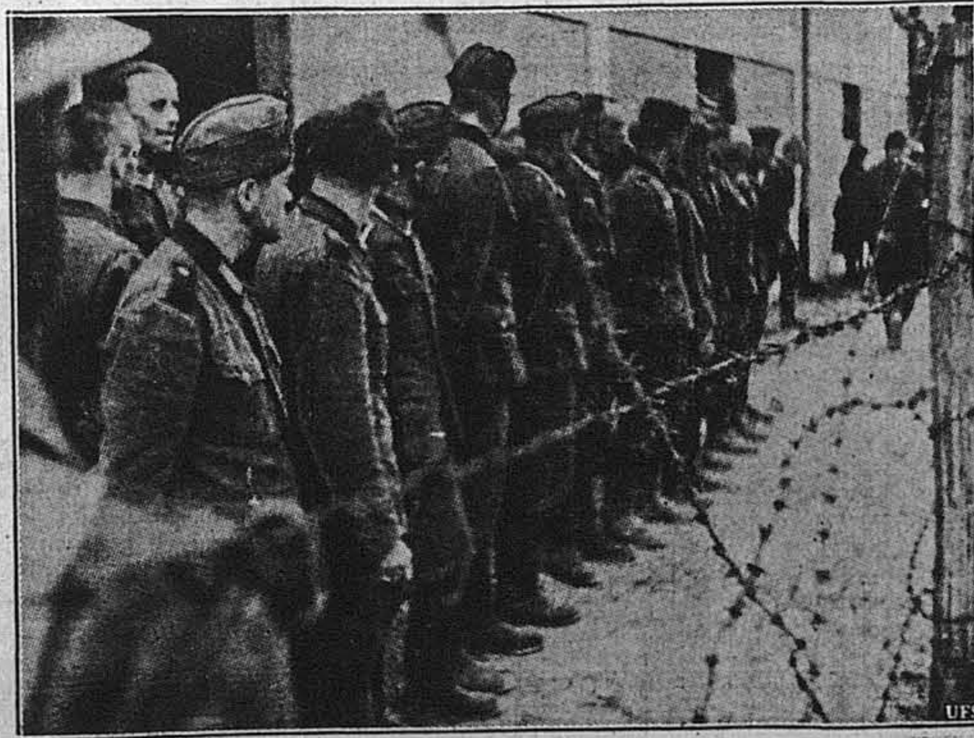
Мусить злісти.

— Іване, — каже мама — іди принеси мені дров.

— Ой, коли мене так ноги болять.

— Іване, ходи їсти!

— Та вже якось мушу злізти...



НІМЕЦЬКІ БРАНЦІ В ФРАНЦУЗЬКІМ ПОЛОНІ.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КЛИФТОН, Н. ДЖ. Піврічний мітінґ Тов. Українська Січ, від. 182., відбудеться в неділю, 9. червня, в 2. годині попол., в парохіяльній гали, 45-47 Говп Еве., Пасейк, Н. Дж. На порядку нарад важні справи і буде справоздання контр. комісії за 6 місяців. Тому обовязком є кожного члена бути на цих зборах. Довгуючих членів напоминається, щоби вирівняли свої залеглі вкладки, бо інакше будуть суспендовані. — І. Живіцький, предс.; Г. Яськів, секр.

ЦЕНТРАЛ ФОЛС, Р. АЙ. Піврічні збори Тов. ім. І. Франка, від. 93., відбудуться в неділю, 9. червня, в годині 10. рано, під ч. 59 Сентрел Стр. Обовязком всіх членів прийти на означений час, бо є важні справи до полагодження. — С. Карпа, предс.; П. Сомик, кас.; П. Бенковський, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 334., відбудуться в неділю, 9. червня, в 1. годині попол., в У. Н. Домі. Проситься всіх членів прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження. Проситься прийти, хто інтересується українською справою, бо наш делеґат, тов. Тритяк, котрий був на Укр. Конґресі в Вашинґтоні, здасть справоздання з цього конґресу. — М. Задерецький, предс.; С. Морозович, фін. секр.-кас.; І. Жук, рек. секр.

МАНВІЛ, Н. ДЖ. Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349., відбудуться в неділю, 9. червня, в 2. годині пополудні, в Набожинського. Просимо членів прийти на означений час, бо по зборах багато членів піде на пікнік. — Ілько Шеґера, предс.; Дмитро Фидина, кас.; Микола Лісний, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. Укр. Січ, від. 170., відбудуться в неділю, 9. червня, в годині 2. пополудні, в У. Н. Домі, 181 Фліт ул. На ці збори є обовязком прийти кожного члена і відділового урядника, бо є важні справи до полагодження, котрих сам відділовий уряд не може рішати, а то для добра Товариства. Це є останній мітінґ перед товариським пікніком, отож проситься принести гроші за тікети. Рівнож припоминаю довгуючим членам, щоб хоч частинно заплатили свій залеглий довг до У. Н. Союзу і Тов. Січи, бо в противнім разі такі члени будуть суспендовані. Проситься привести на мітінґ своїх знайомих, щоби можна їх вписати в члени У. Н. Союзу так, щоби в передконвенційнім році ми довершили другу сотню членів у нашім відділі, бо при добрій волі все є можливе. — Т. Наконечний, фін. секр., 16 Sanford Pl., Jersey City, N. J.

ЧЕСТЕР, ПА. Піврічні збори Бр. Сош. св. Духа, від. 237., відбудуться в неділю, 9. травня, точно в 3. год. пополудні, в У. Н. Домі. Обовязком кожного члена прибути на ті збори та вислухати звіту контр. комісії. Пригадується, що тепер є передконвенційна кампанія за новими членами до У. Н. Союзу. Отож не відтягайте, а запишіться і своїх дітей запишіть і то ще нині. — Уряд.

КЕМБЕЛ, О. Піврічні збори Тов. Сокіл, від. 218., відбудуться 9. червня, в гали У. Н. Дому, 165 Ґордон Еве. Початок зборів у год. 2. пополудні. На цих зборах має бути присутній кожний член. На порядку дня справоздання урядників і контролі, дискусія над звітами урядників, вільні внески й ухвали. Не присутній член підлягає карі після ухвали Товариства. — Уряд.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Піврічні збори Тов. Любов, від. 45., відбудуться в неділю, 9. червня, в годині 2. пополудні, в домі Тов. Горожан, 847 Н. Френклин ул. Контроля провірить книги тов. і здасть справоздання. Участь в нарадах є обовязком кожного члена. Проситься тих членів, що мають дивіденду, прийти і забрати чеки. На деннім порядку є вибір комітету на пікнік, котрий відбудеться при кінці місяця. Котрі члени мають до полагодження справи, нехай прийдуть скорше, бо урядники очікують від полудня. — Василь Стриковський, гол.; Антін Гарасим, кас.; Теодор Малик, секр.

КОТСВИЛ, ПА. Піврічні збори Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 248., відбудуться в неділю, 9. червня, в годині 1. пополудні. Проситься всіх членів прибути на збори, бо декотрі члени дуже собі легковажать, на збори не являються, а до запомоги хорих та критикують уряд. Проситься контрольну комісію, щоби сконтролювала книжки на 8., в суботу, на 6. годину ввечір. Кожний член має бути присутній на піврічних зборах, бо маємо порадитися, щоб наше товариство улаштувало пікнік. — М. Пик, предс.; М. Мачкула, кас.; П. Турчин, секр.



ВОЄННІ ВТІКАЧІ З БЕЛЬҐІЇ НА ОДНІЙ ЗАЛІЗНИЧІЙ СТАЦІЇ В ФРАНЦІЇ.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Місячні збори Бр. св. Володимира, від. 130., відбудуться в суботу, 8. червня, в годині 8. ввечір, в гали, 30 Іс 7. вул. Проситься всіх членів прибути на збори. — Антін Карпович, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Місячні збори Тов. „Дністер", від. 361., відбудуться в суботу, 8. червня, в „Карпатія Галі", 217 Іст 6. вул., точно в годині 8. вечером. Присутність усіх членів на зборах є конечна. Проситься все членство прийти начас на збори, де обговоримо докладно справу нашого пікніку, щоби він увінчався гарним успіхом. Крім цього, на порядку дня цілий ряд важних справ, які треба буде докладно передискутувати і рішити.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Піврічні збори Тов. ім. Дм. Вітовського, від. 375., відбудуться в неділю, 9. червня, в год. 12:30 пополудні, в домі У. А. Горожан, 847 Н. Френклин ул. Просимо всіх членів явитися на цих зборах. Будуть важні справи до полагодження. Пригадується членам, котрі забрали тікети на баль 19. травня, всі непродані тікети звернути на зборах секретареві. Коли цих тікетів не звернуть, так пірніше мусять за них заплатити. — Уряд.

ГАМТРАМК, МІШ. Збори Тов. ім. М. Шашкевича, від. 94., відбудуться в неділю, 9. червня, в годині 11:30 рано (або по великій Сл. Божій). Причина зміни: літня пора, та щоб дати нагоду членам скорше відбути збори. Проситься членів прийти начас, а уряд тов. буде старатися якнайскорше збори покінчити. На тих зборах делеґат дасть звіт з Укр. Конґресу. — Андрій Патра, рек. секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Місячні збори Укр. Тов. Січ, від. 39., вібудуться в неділю, 9. червня, точно в 1. годині пополудні, в У. Н. Домі. Проситься всіх членів прийти точно начас і вирівняти свої залеглі місячні вкладки. Рівнож є важні справи до полагодження. — А. Гайдук, предс.; І. Лесюк, фін. секр.; А. Кудлик, кас.; І. Каменюк, рек. секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Піврічні збори Тов. Запорозька Січ, від. 317., відбудуться в неділю, 9. червня, в год. 12:30, в салі У. Н. Дому. Обовязком всіх членів прийти і вирівняти свої залеглі вкладки і послухати піврічного взіту. — Й. Бойко, предс.; В. Кіянка, кас.; М. Дидик, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. Піврічні збори Тов. ім. Б. Хмельницького під покр. Пресв. Тройці, від. 158., відбудуться в суботу, 8. червня, в Укр. Нац. Домі, 218 Ґренд Ст. Всіх членів проситься дуже, щоби прибули на збори, бо є важні справи. — Микола Сторожук, предс.; Василь Косців, кас.; Михайло Баглай, фін. секр. Михайло Кіт, рек. секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64., відбудеться в суботу, 8. червня, в годині 7., під ч. 435 Мейн ул. Проситься всіх членів прийти. Прошу членів принести пікети з пікніку або гроші, щоби ми зробили рахунок. — Іван Бурней, секр.

ТОЛІДО, О. Піврічні збори Бр. св. О. Николая, від. 167., відбудуться в неділю, 9. червня, в 2. годині пополудні, в гали, де звичайно. Довгуючі члени зволять вирівняти свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. Просимо членів прибути точно на означений час. Не присутній член на зборах підлягає 50 ц. кари, а урядник 1 дол. — Дмитро Медецький, предс.; Тома Василинюк, кас.; Ів. Кульматицький, секр.

ДЕМОКРАТИЧНА ПРОГУЛЬКА

На спеціяльних зборах Правильної Демократичної Орґанізації Першої Варди в Джерзі Сити пороблено остаточні приготовання до річної прогульки при місячному світлі, що має відбутися в понеділок, 10. червня.

Президував на зборах Вилйєм МекҐоверн, лідер варди й виконний предсідник забавового комітету. Для прогульки зачартеровано корабель „Американа", що належить до Месек Лайн. Він виплине з причалу „Сі", на початку вулиці Йорк, в 8. годині вечором. Він виплине без огляду на погоду.

Для забави гостей приготовано багату програму, для котрої замовлено багато талановитих артистів сцени, фільми й радія. До танців приґравати буде популярна орхестра.

Комісареві помагає його брат, Филип МекҐоверн, і великий комітет, зложений з отсих членів: Mrs. Ellen Donelan, Mrs. Bridget Cullen, Mrs. Helen Domanski, Mrs. Anna Silvers, Mrs. Mary Greene, Mrs. Nellie Choisez, Miss Johanna Malone, Mrs. Caroline Reid, Mrs. Sophie Mazalewski, Mrs. Alexandria Skoczypiec, Joseph Bartzak, Charles Specht, James Fay, William Welsh, Ralph Basile, Henry Hunter, James Schemm, Stanley Kielbas, Frank Waltz.

ЖЕРТВИ ПЕРШОЇ СПЕКИ СЕЗОНУ В НЮ ЙОРКУ

Дві смерти приписали лікарі великій першій горячці цього літа, що зовсім несподівано навістила Ню Йорк у вівторок і підогнала термометер до 91 ступнів Фаренгайта.

У той день у Даласі, в стейті Тексас, температура виносила 92 ступні, у Финікс, Арізона, 103 ступні, а в Сіетел, Вашинґтон, 65.

ПРИЗНАЄТЬСЯ ДО ПОДВІЙНОГО ВБИВСТВА

Перед стейтовим карним судом у Ню Йорку поставлено 45-літнього Джосефа Шапіра, котрий 1. липня минулого року напав несподівано на мешкання своєї жінки, з котрою він не жив, почав стріляти з револьвера до неї й до дітей. Він убив жінку й дочку, а пощадив сина й служницю.

На суді він признався до вбивства другого ступня, за котре йому грозить вязниця від 15 літ до доживіття.

ДИКА ХУДОБА

В Гай Парку в Торонто є в звіринци між іншими одинока в Канаді біла „дика худоба", що не є такою дикою, як колись була в Скотляндії, але всеж залишилася з первісних диких останків і бугая та корову набуто до згаданого парку. До тепер є вже там цеї худоби до шість штук і вона нагадує собою історію дикости в пралісах та горах Скотляндії, де ця біла худоба є тепер також лише в парках. На зверх молочно біла, вуха в середині червоні і до половини знадвору, писки чорні, невеличкі, бугаї ваги 490 до 630 фунтів, корови 350 до 490 фунтів, роги короткі і майже рівнобічні. Свою природу дикости задержали в головних зарисах до тепер. Ворога при першій стрічі оббігають довкола здалека, стають, дивляться і махають головами, знов чимраз ближче підбігають навколо і потім нападають. Смертельно скаліченого свого члена, або немічного зі старости добивають.

ПЕРЕПИСКА

СТЕФКО: прошу Тебе, напиши до мене на мою постійну адресу: 129,1,3
212 EAST 10th ST., Apt. 10,
NEW YORK CITY.
Микола.



РАДІОВІ ПРОГРАМИ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Українська Торговельна Радіо Програма зі Стації WHOM відбувається **КОЖНОЇ СУБОТИ в год. 3:30 пополудні, а в НЕДІЛЮ рано від години 8. до 9.**
Е. Жуковський, Р. Красновська.

ВОЯКИ ВИЯВЛЯЮТЬ ПРОТИ-НІМЕЦЬКИЙ НАСТРІЙ

Військо в Канаді зачало виявляти проти-німецькі та проти-комуністичні настрої бурливими демонстраціями. Около 40 до 50 вояків в Ріджайні пішло 16 травня походом вулицями на східну часть міста і побило вікна та поницило меблі в Українськім Робітничім Домі, в Німецько-Канадійськім Домі, в Австрійській кухні та в одним пул-румі. В суботу два дні пізніше демонстрація повторилася, тільки до вояків прилучилися вже й цивільні. В демонстрації було вже 100 до 200 людей. Знов три будинки ушкоджено. Демонстранти побили вікна в готелю Метропол і Ріджайна і пробували розбити одну аптику на 11-ій вулиці, та поліція перешкодила. За те демонстранти побили вікна в друкарні при вул. Гелифекс около 100 ярдів від поліції.

В Саскатуні около 20 вояків вломилися в неділю 19 травня до Мейн кафе і побили в ній майже все, що могли побити та поломити. Школу оцінюють на 300 долярів. В Естевані в ночи 18. травня побили вояки вікна в чотирох будинках. Один з них є німецько-канадійська галя, 3 інші — це німецькі робітні.



ДЖІН БЕТЕН,
відома австралійська летунка, що нині служить у війні як візник амбулянсових автів.

Лікар: По кожному коняковi, що випєте, ви повинні зїсти одно яблоко.

Хорий: Що?! А як же я зїм двацять яблок за день?

$150 КАРИ ЗА СПЕКУЛЯЦІЮ ВАЛЮТОЮ

Поліційний суддя Кембел, засідаючи 23. травня в акцизнім суді в Винніпеґу, наложив грошеву кару в сумі 150 долярів, або два місяці тюрми, на Фредерика Ґіффорда з 48 Балморал Пл., за незаконну спекуляцію, противну законові воєнних мірил. Ґіффорд признав себе винним.

Обвинувачення було, що між 11 і 16 квітнем Ґіффорд купив на пошті поштових грошевих переказів на суму звиш 1,000 долярів. Перекази були до Злучених Держав і були призначені на те, щоби вислати їх за границю на купно канадійських грошей і зворот їх до Винніпеґу. В той спосіб Ґіффорд мав заробити приблизно 11 процент.

ТАРЗАН, ч. 20. Схоплений.



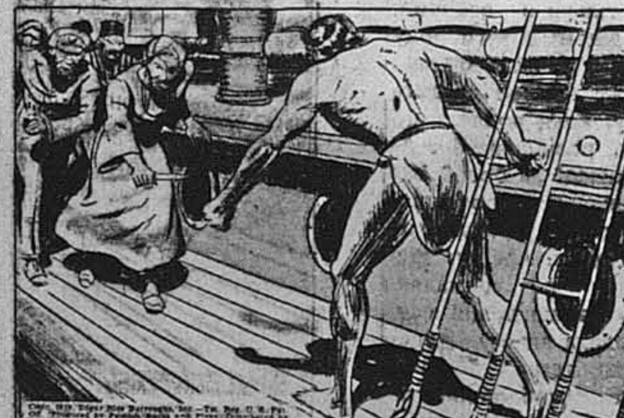
Як Тарзан упав вділ, пірати були певні, що отсе надходить кінець його опорові. Щонайменше це окалічить його.



Але Тарзан дістав у нетрах добрий вишкіл від малп, коли ходило про акробатичні штуки. Він падав ногами наперед.



Його ноги легко зігнулись, а його мязи приняли зударення так, немов якісь величезні сталеві пружини.



Пірати дивились на те з великим здивуванням. Та далі вони кинулись до Тарзана.